

De toekomstbestendige profileringsruimte van de Universiteit Utrecht

De profileringsruimte binnen het Utrechtse Onderwijsmodel

De Universiteit Utrecht stelt zich ten doel studenten op te leiden die optimaal zijn voorbereid op de onzekerheid en complexiteit van de maatschappij vandaag en in de toekomst. Van hen wordt verwacht dat zij een leidende rol nemen bij het werken aan de grote uitdagingen waar de wereld voor staat. Dit vraagt om een stevige vakkennis én vaardigheden om over grenzen van vakgebieden en culturen heen te kijken. Utrechtse opleidingen bieden daarom naast een gedegen disciplinaire vorming ook ruimte voor brede (academische, culturele en persoonlijke) vorming. Dit vereist aandacht voor academische vaardigheden maar ook voor algemene competenties: (interdisciplinaire) samenwerking, communicatie, digitale vaardigheden, probleemoplossend vermogen en creativiteit. Onderdeel van deze brede vorming is ook de aandacht voor maatschappelijke betrokkenheid, internationale en interculturele vaardigheden, en voor duurzaamheid.

Brede vorming en het ontwikkelen van academische kennis en vaardigheden staan centraal in de bachelorfase. De ontwikkeling van disciplinaire kennis en vaardigheden krijgt met name in de major vorm. In de profileringsruimte (een kwart of meer van de bacheloropleiding¹) neemt de student de ruimte om zich meer in de breedte te richten op academische, culturele persoonlijke vorming, en haar/zijn palet aan academische, interdisciplinaire en algemene vaardigheden en kennis verder te profileren met het oog op de toekomstige (studie)loopbaan. Hierbij vult de student de profileringsruimte zelf in met cursussen, een stage, buitenlandervaring of een combinatie hiervan op basis van de eigen interesses en ambities. Hiermee reflecteert de profileringsruimte de diversiteit van studenten en hun studiepaden. De Universiteit Utrecht vindt het belangrijk dat iedere student zich in haar/zijn profileringsruimte verbreedt, en over de grenzen van het eigen vakgebied leert kijken. Naast ontwikkeling in de breedte kan de student een deel van de profileringsruimte ook gebruiken voor verdere verdieping in het thema van de major.

Ruimte voor interdisciplinariteit in de profileringsruimte

In de major ontwikkelen studenten een stevige disciplinaire basis. Tegelijkertijd moeten studenten ook leren samen te werken met mensen uit andere disciplines ter voorbereiding op een toekomst na hun studie waarin ze veelal in een multi- en interdisciplinaire omgeving zullen moeten werken. De profileringsruimte is bij uitstek geschikt voor het ontwikkelen van de interdisciplinaire competenties die hiervoor nodig zijn, door studenten te laten participeren in interdisciplinair onderwijs. Met interdisciplinair onderwijs wordt bedoeld onderwijs waarin studenten afkomstig uit verschillende opleidingen actief werken aan het leren integreren van kennis uit verschillende vakgebieden. Studenten worden zich zo bewust van hun eigen perspectief, van disciplinaire concepten, methoden en waarden, maar ook van de beperkingen ervan en de waarde van andere perspectieven. Zij leren hun zienswijze te articuleren, een open dialoog aan te gaan met anderen en kritisch op verschillen te reflecteren.

Wat betekent dit voor de inrichting van de profileringsruimte?

Studenten:

- richten hun profileringsruimte **toekomstbestendig** in. Dit betekent dat studenten zich realiseren dat ze zich voorbereiden op een leidende rol in een sterk veranderende, complexe en geglobaliseerde wereld. Zij zijn zich hierbij bewust dat ze daarvoor naast kennis een brede set aan competenties moeten ontwikkelen.
- kiezen hun eigen **persoonlijke** pakket. De student maakt hierbij **bewuste keuzes**, die aansluiten bij de eigen interesses, ambities en doelen voor academische, culturele en persoonlijke ontwikkeling, en met het oog op hun toekomst.
- nemen ruimte om te **exploreren**, om te ontdekken en begrijpen welke paden zij/hij wil bewandelen. Dit verbreedt de horizon, waarbij kennis en vaardigheden verbreed worden of een andere focus krijgen (bijvoorbeeld ter voorbereiding op een master in een ander veld dan dat van de bachelor). Studenten gebruiken de profileringsruimte dus in ieder geval voor verbreding. Daarnaast kunnen zij de ruimte ook deels gebruiken om de kennis en vaardigheden van de major te verdiepen. De juiste balans tussen verbreding en (optionele) verdieping zal voor iedere student anders zijn.
- ontwikkelen hun **interdisciplinaire competenties**. Iedere student volgt in de profileringsruimte één of meer interdisciplinaire cursussen. In dergelijke (thematisch of

---

¹ Met uitzondering van Geneeskunde en Diergeneeskunde

concept georiënteerde) cursussen ontmoeten studenten én docenten van verschillende disciplines elkaar en ontstaat binnen de cursus integratie van relevante concepten, theorieën en/of methodologieën van verschillende academische disciplines, naast mogelijk integratie van inzichten of resultaten van die disciplines.

Om studenten bewust een persoonlijk pakket te laten kiezen dat hen voorbereidt op de toekomst zorgt de Universiteit Utrecht dat:

- er een aantrekkelijk **aanbod** is voor de profileringsruimte dat de doelen van en visie op het onderwijs van de Universiteit Utrecht reflecteert, en recht doet aan de vraag van studenten. Het aanbod is **helder gestructureerd** en **overzichtelijk gepresenteerd**, en het is **toegankelijk** voor wie dat wil.
- studenten goed ondersteund en begeleid worden in het maken van keuzes. Dit systeem van **guidance** gaat uit van een integrale blik op begeleiding en omvat coherentie tussen o.m. informatie via websites, advisering door studieadviseurs en tutoren, informatie vanuit de opleiding en over toegang tot masterprogramma's, mogelijkheden voor reflectie op keuzes.

Doelstellingen en streefcijfers

Onderstaande concrete doelstellingen en streefcijfers zijn afgeleid van de visie op de profileringsruimte en geven antwoord op de vraag '**Wanneer zijn we tevreden met de benutting van de profileringsruimte?**'. Hierbij gaat het om kwalificaties over aanbod en gebruik van verbreedend (waaronder interdisciplinair) en verdiepend onderwijs in de profileringsruimte en de toegankelijkheid daarvan, evenals aanverwante aspecten zoals advisering en begeleiding.

De doelstellingen hebben betrekking op de profileringsruimte in brede zin en alleen deels op een interdisciplinaire invulling daarvan (onderstreept). Deze laatste doelstellingen alsmede de streefcijfers zullen vanuit de invalshoek en ambitie van het project *Interdisciplinair onderwijs in de profileringsruimte* verder worden uitgewerkt. In de volgende fase van dit project zullen daartoe *universitaire kaders* worden opgesteld, waarin principe-afspraken worden gemaakt die nodig zijn om deze doelstellingen en streefcijfers te realiseren. De doelstellingen die betrekking hebben op de profileringsruimte in brede zin zullen in deze fase uiteraard waar mogelijk worden meegenomen.

Doelstellingen

In 2022:

- 1) Is de universitaire gemeenschap goed bekend met de visie op en inrichting van de profileringsruimte. Er is een helder narratief dat gecommuniceerd wordt naar studenten, medewerkers, studiekeuzers en andere (externe) stakeholders.
- 2) Zijn studenten en docenten tevreden over het aanbod voor de profileringsruimte. Dit aanbod is aantrekkelijk en doet recht aan de vraag van studenten. Studenten zijn tevreden over hoe het aanbod gestructureerd en gepresenteerd is.
- 3) Zijn studenten tevreden over de toegankelijkheid van het aanbod voor de profileringsruimte. Interdisciplinaire cursussen, zowel inter- als intrafacultair, zijn zo geprogrammeerd dat ze voor iedere student die daarvoor in aanmerking komt, in te passen zijn in een nominaal studieprogramma.
- 4) Zijn studenten tevreden met (het systeem van) de begeleiding, en de mogelijkheden voor reflectie, die zij ervaren voor het maken van keuzes voor de profileringsruimte.
- 5) Is er universiteitsbrede waardering voor het ontwikkelen van interdisciplinaire competenties. Het inrichten, geven en volgen van interdisciplinaire cursussen is vanzelfsprekend binnen de onderwijspraktijk van de Universiteit Utrecht. Docenten voelen zich goed toegerust en gefaciliteerd om interdisciplinair onderwijs te verzorgen. Buiten de universiteit zijn interdisciplinaire competenties een unique selling point van alumni.

Streefcijfers

In 2022 streven we er naar dat:

- 1) Iedere bachelor student in de profileringsruimte tenminste twee cursussen buiten het veld van de eigen major kiest.² Waarbij gemiddeld tenminste 55% van de profileringsruimte

---

² Hierbij wordt niet gedacht aan verplichting, maar aan een strategie van sturing, advisering, stimulering, nudging en begeleiding. Zie ook doelstelling 1.

- verbredend wordt ingevuld (balans verbreding/verdieping). En bij de toelating tot Utrechtse masteropleidingen verbreding binnen de bachelor expliciet een aanbeveling is.³
- 2) Iedere bachelor student in de profileringsruimte tenminste één interdisciplinaire cursus kiest^{2,4}. Waarbij gemiddeld tenminste 20% van de profileringsruimte interdisciplinair wordt ingevuld.⁵

---

³ Dit is anno 2018 niet de perceptie. Studenten geven aan niet altijd vrij te kunnen kiezen in hun profileringsruimte, omdat bij de selectie voor masteropleidingen de voorkeur wordt gegeven aan studenten die keuzecursussen hebben gedaan in hun eigen discipline (Stichting OER, 2017).

⁴ Onder een interdisciplinaire cursus wordt verstaan: een cursus waarvan het grootste deel van de invulling voldoet aan de omschrijving van interdisciplinair onderwijs.

⁵ Deze doelstelling maakt dus onderdeel uit van de voorgaande. Ofwel: studenten kiezen tenminste twee verbredende cursussen waarvan één interdisciplinair; gemiddeld wordt tenminste 55 % van de profileringsruimte verbredend ingevuld waarvan tenminste 20% interdisciplinair.

De toekomstbestendige profileringsruimte van de Universiteit Utrecht

Toelichting op visie en doelstellingen

Hieronder worden enkele punten uit de visie en doelstellingen toegelicht. Visie en doelstellingen komen voort uit het UU-brede project *Interdisciplinair onderwijs in de profileringsruimte*. In dit project was de eerste fase de formulering van een visie op doel en gebruik van de profileringsruimte in brede zin. De doelstellingen die daarvan zijn afgeleid hebben betrekking op de profileringsruimte in brede zin en alleen deels op een interdisciplinaire invulling daarvan. In de volgende fase van dit project zullen *universitaire kaders* worden opgesteld, waarin principe-afspraken worden gemaakt die nodig zijn om deze laatste doelstellingen te realiseren. De doelstellingen die betrekking hebben op de profileringsruimte in brede zin zullen waar mogelijk worden meegenomen.

Uitkomsten van deze vervolgstappen zullen ook gebruikt worden om de toelichting hieronder nader aan te scherpen of te preciseren. In dat opzicht is de toelichting dus geen definitieve tekst, i.t.t. de visie en de doelstellingen zelf. Ook input vanuit andere projecten kan aanleiding zijn om verder invulling te geven aan de toelichting en deze te verrijken met uitleg, voorbeelden en aanscherping.

1.1.1 Visie

Studenten:

- o richten hun profileringsruimte **toekomstbestendig** in.

Studenten leren zich te beseffen dat zij later in een wereld komen te werken die snel verandert en waarin de uitdagingen steeds complexer worden. De universiteit helpt hen bij dit proces en leert hen daarbij doelen te formuleren voor de ontwikkeling van competenties in brede zin. Dit kan gaan om algemene competenties zoals (interdisciplinaire) samenwerking, communicatie, digitale vaardigheden, probleemoplossend vermogen en creativiteit, maar ook om specifieke vaardigheden voor maatschappelijke betrokkenheid, interculturele competenties, en voor kennis en vaardigheden op het gebied van duurzaamheid.

- o kiezen hun eigen **persoonlijke** pakket. De student maakt hierbij **bewuste keuzes**.

Studenten kiezen bewust, en dat betekent dat studenten ook kunnen reflecteren op hun doelen en hoe zij denken die te realiseren. De universiteit helpt hen hierbij door zorg te dragen voor een goed systeem van advies, begeleiding en ondersteuning.

- o nemen ruimte om te **exploreren**. Het is belangrijk om een juiste **balans** te vinden **tussen verbreding en verdieping**.

De Universiteit Utrecht vindt het belangrijk dat iedere student zich in haar/zijn profileringsruimte verbreedt, en over de grenzen van het eigen vakgebied heen leert kijken. Dit betekent dat de cursussen of stage die de student hierbij kiest buiten het vakgebied van de major liggen dan wel de major overstijgen.

Om studenten bewust een persoonlijk pakket te laten kiezen dat hen voorbereidt op de toekomst zorgt de Universiteit Utrecht dat:

- o er een aantrekkelijk **aanbod** is voor de profileringsruimte dat de doelen van en visie op het onderwijs van de Universiteit Utrecht reflecteert, en recht doet aan de vraag van studenten. Het aanbod is **helder gestructureerd en overzichtelijk gepresenteerd**, en het is **toegankelijk** voor wie dat wil.

Het is belangrijk te realiseren dat het aanbod past bij de visie op de ontwikkeling van studenten in hun profileringsruimte. Het is helder dat dit ook cursussen omvat die interdisciplinair zijn ingericht, dat wil zeggen waar studenten én docenten uit verschillende disciplines samenwerken op een overkoepelend thema of concept. Het aanbod is zo gestructureerd dat studenten efficiënt cursussen kunnen vinden die passen bij hun ontwikkelingsdoelen. Het moet voor de student eenvoudig zijn om te verifiëren of zij/hij aan de ingangseisen voldoet. Studenten ondervinden bij zorgvuldige planning geen onoplosbare roostertechnische belemmeringen bij het volgen van cursussen in hun profileringsruimte.

Doelstellingen

In 2022:

- 3) Zijn studenten tevreden over de toegankelijkheid van het aanbod voor de profileringsruimte. Interdisciplinaire cursussen, zowel inter- als intrafacultair, zijn zo geprogrammeerd dat ze voor iedere student die daarvoor in aanmerking komt, in te passen zijn in een nominaal studieprogramma.

De opleidingen van de Universiteit Utrecht zullen er dus zorg voor moeten dragen dat studenten bij zorgvuldige planning geen roostertechnische belemmeringen ondervinden bij het volgen van

(interdisciplinaire) cursussen in hun profileringsruimte. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor het bereiken van deze doelstelling. De Universiteit Utrecht zorgt ervoor dat dit waar nodig gefaciliteerd wordt.